

UPPSALA
UNIVERSITET

SPRÅKFAK 2021/16

Språkvetenskapliga fakultetsnämndens utvärderingsrapport för utbildning på forskarnivå 2022

Fastställd av Språkvetenskapliga fakultetsnämnden 2022-12-15

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Beredning	3
Fakultetsnämndens bedömning	4
Långsiktiga mål och strategiska prioriteringar	4
Samordning och större utbildningsmiljöer	4
Professionalisering	5
Åtgärder för enskilda institutioner och ämnen	5
Institutionen för nordiska språk	5
Nordiska språk	5
Institutionen för lingvistik och filologi	6
Indologi respektive indologi med inriktning mot jämförande indoeuropeisk språkforskning	6
Latin	6
Semitiska språk respektive semitiska språk med inriktning mot assyriologi	6
Institutionen för moderna språk	6
Romanska språk	6
Slaviska språk	6
Goda exempel	7
Sammanfattande handlingsplan	7
Övergripande åtgärder för samordning och större utbildningsmiljöer	7
Övergripande åtgärder för professionalisering	7
Åtgärder för enskilda institutioner och ämnen	8

Bakgrund

I enlighet med *Uppsala universitets riktlinjer för utbildningsutvärderingar* (UFV 2015/475), *Språkvetenskapliga fakultetens modell för kvalitetsuppföljning och utbildningsutvärderingar 2017–2022* (SPRÅKFAK 2018/13) och *Modell och tidplan för utvärdering av utbildningar på forskarnivå* (SPRÅKFAK 2021/26) utvärderades 14 av fakultetens 15 utbildningar på forskarnivå under år 2022.

Underlag för utvärderingen utgjordes av självvärderingar, styrdokument, allmänna studieplaner, ett slumpvis urval av individuella studieplaner, kursplaner, verksamhetsplaner och strategidokument samt de intervjuer som genomfördes under ett platsbesök den 4–8 april. I bedömarpanelen, vars utlåtande överlämnades den 16 augusti 2022, ingick nedanstående personer:

- Margaretha Fahlgren, professor emerita, Uppsala universitet
- Fanny Forsberg Lundell, professor, Stockholms universitet
- Claes Gejrot, docent, Riksarkivet
- Anna Hannesdóttir, professor emerita, Göteborgs universitet
- Andreas Keränen, doktorand, Göteborgs universitet
- Ida Melander, doktorand, Örebro universitet
- Sven Strömqvist, professor emeritus, Lunds universitet

Enligt riktlinjerna ska fakultetsnämnden fastställa en utvärderingsrapport författad av ansvariga vid respektive utvärderingsenhet, i detta fall huvudområden med en allmän studieplan för utbildning på forskarnivå, hädanefter utbildningar. Rapporten ska i korthet sammanfatta de viktigaste slutsatser som dragits mot bakgrund av självvärderingar och bedömarutlåtande samt ange planerade åtgärder och utvecklingsinsatser med en ungefärlig tidsplan. Inför fastställande i nämnden ska rapporten kommenteras och kompletteras av nämndens forskningskommitté. Rapporten ska diarieföras och göras tillgänglig internt. Nämnden ansvarar för att åtgärder och utvecklingsinsatser vidtas samt följs upp.

Beredning

Föreliggande rapport har behandlats av fakultetsnämndens forskningskommitté och bygger på forskningskommitténs arbete med bedömarpanelens utlåtande samt de utvärderingsrapporter som inkommit från de tre institutioner vilkas utbildningar på forskarnivå varit föremål för utvärderingen: institutionen för lingvistik och filologi, institutionen för moderna språk samt institutionen för nordiska språk. Utbildning på forskarnivå i engelska utvärderades en pilotomgång 2016.

Fakultetsnämndens bedömning

Av bedömarpanelens yttrande framgår att fakultetens utbildningar uppfyller examensmålen. Panelen konstaterar att de forskarstuderande mestadels är nöjda med sina utbildningar, och att handledarkapaciteten och ämneskompetensen upplevs som hög. Inom flera ämnen finns därtill en vital samverkan. Fakultetens omfattande bredd tvärvetenskapliga potential lyfts fram både som en tillgång och en utmaning, rentav en risk, på grund av många ämnesmiljöers ringa storlek. Bedömarpanelen efterlyser därför en fördjupad reflektion kring möjligheter och hot samt tydliga strategiska prioriteringar från såväl fakultetsnämnden som de enskilda institutionerna. De utvecklingsområden och förbättringsmöjligheter som bedömarpanelen identifierar hänför sig också främst till institutions- och fakultetsnivå snarare än till enskilda ämnen. På ämnesnivå är bedömarpanelens utlåtanden ofta översiktliga och inte alltid likvärdiga, vilket återspeglas i somliga av de enskilda ämnenas yttranden över desamma.

Fakultetsnämnden delar uppfattningen att nödvändiga åtgärder för att utveckla fakultetens utbildning på forskarnivå i första hand är fakultets- och institutionsövergripande. Nedan lämnas ett antal synpunkter på mer specifika områden som berörs i utlåtandet och inom vilka nämnden föreslår att åtgärder antingen vidtagits eller utreds på övergripande nivåer. Därefter följer de åtgärder som nämnden uppdrar åt enskilda ämnen att utföra. Samtliga åtgärder sammanfattas punktvis i slutet av denna rapport. Uppföljningsansvaret åligger särskilt studierektorerna på forskarnivå, nämndens forskningskommitté samt på dekan med ansvar för forskning och utbildning på forskarnivå.

Långsiktiga mål och strategiska prioriteringar

Bedömarpanelen anser att övergripande långsiktiga mål och strategiska prioriteringar för utbildningen bör fastställas. Utan att vilja föregripa dess resultat konstaterar nämnden att ett sådant arbete redan har påbörjats inom ramen för framtagandet av en strategisk plan (SPRÅFAK 2022/11), och att ett antal av de konkreta åtgärder som här presenteras bör kunna uppgå i detta arbetet.

Samordning och större utbildningsmiljöer

Såväl bedömarpanelen som flera enskilda ämnen efterlyser åtgärder för att öka samordningen och skapa större miljöer inom fakultetens utbildning på forskarnivå. Nämnden finner detta mycket angeläget, och avser därför att utreda möjligheterna till att samordna antagning till utbildning på forskarnivå så att fakultetens forskarstuderande, oavsett ämne, påbörjar sin utbildning samtidigt. Detta skulle i enlighet med bedömarpanelens förslag bidra till att ytterligare profilera den språkvetenskapliga fakulteten som sådan. Det skulle dessutom avsevärt öka doktorandernas möjligheter att delta i fakultetsövergripande kurser och seminarierier liksom även nämndens möjligheter till särskilda satsningar i form av fakultetsövergripande forskarskolor.

Nämnden instämmer i behovet att utveckla befintliga och skapa nya fakultetsövergripande kurser inom områden som t.ex. en introduktionskurs till studier

på forskarnivå, forskningsetik och god forskningssed, grundläggande statistik, för att bara nämna ett par exempel.

Dessa åtgärder kräver en översyn av fakultetens allmänna studieplaner så att det säkerställs att samtliga forskarstuderandes studiegång medger deltagande i fakultetsövergripande initiativ.

Professionalisering

Bedömarpanelen efterlyser tydligare rutiner för de forskarstuderandes institutionstjänstgöring. Då nämnden inte ansvarar för att leda och fördela arbetet på institutionsnivå uppdrar nämnden åt fakultetens prefekter och institutionsstyrelser att tillse att villkoren för de forskarstuderandes institutionstjänstgöring formaliseras.

Av bedömarpanelens utlåtande och ett antal av de enskilda utvärderingsrapporterna framgår också att gemensamma rutiner för avhandlingsarbetets slutfas tycks saknas samt att det råder oklarheter i fråga om vem som bär ämnesansvaret för fakultetens utbildningar på forskarnivå. Nämnden uppdrar därför åt forskningskommittén att formulera en fakultetsövergripande rutin för så kallade slutseminarier för studerande på forskarnivå med doktorsexamen som mål samt åt fakultetens prefekter och institutionsstyrelser att för varje huvudområde med allmän studieplan utse en ämnesansvarig för utbildning på forskarnivå.

Flera ämnen pekar på behovet av fakultetsspecifik, kontinuerlig utbildning av handledare på forskarnivå varför nämnden uppdrar åt forskningskommittén att doktorandhandledning upptas som ett återkommande tema inom ramen för fakultetsdialogerna.

Systematisk utvärdering av kurser på forskarnivå lyfts fram som önskvärt av flera av de enskilda ämnenas utvärderingsrapporter. Fakultetsnämnden uppdrar åt forskningskommittén att utarbeta ett förslag till sådan systematisk utvärdering.

Åtgärder för enskilda institutioner och ämnen

Bedömarpanelens korta institutions- och ämnesutlåtanden innehåller förslag på åtgärder och så kallade kritiska frågor som nämnden uppmanas att ta ställning till. Ett icke obetydligt antal sådana frågor har redan bemötts på ett tillfredsställande sätt av institutionerna och ämnena i fråga i deras respektive rapporter. Många av de åtgärder som föreslås av enskilda ämnen sammanfaller med de åtgärder som nämnden avser att vidta på övergripande nivå, men i följande fall önskar nämnden ytterligare åtgärder:

Institutionen för nordiska språk

Nordiska språk

Nämnden uppdrar åt prefekt och institutionsstyrelse att analysera orsakerna till och vidta åtgärder för att minska de förhållandevis höga sjukskrivningstalen bland institutionens forskarstuderande samt att till nämndens forskningskommitté redovisa

såväl metoder som resultat av det pågående arbetet med att undersöka roll- och ansvarsfördelningen inom utbildning på forskarnivå.

Institutionen för lingvistik och filologi

Nämnden noterar att bedömarpanelen finner att flertalet av institutionens utbildningar behöver lägga större fokus på utvecklingen av de generiska förmågor som formuleras i utbildningsplanen. Nämnden uppdrar därför åt institutionen att genomlysna hur dess utbildningar på forskarnivå uppfyller examensordningens krav på förvärvandet av sådana förmågor.

Indologi respektive indologi med inriktning mot jämförande indoeuropeisk språkforskning

Uppdraget från nämnden var att mot bakgrund av självvärdering och bedömarutlåtande reflektera över utbildningen samt föreslå tidsatta åtgärder. Ämnet åberopar emellertid endast den egna självvärderingen, i den ena inriktningens fall med hänvisning till ett oklart principbeslut.

Latin

Nämnden delar ämnets uppfattning att det knappast kan falla på forskarstuderande att tillföra ämnet nya forskningsinriktningar, men de kritiska frågor som bedömarpanelen ställer om de forskarstuderandes villkor förtjänar att tas på allvar och behöver utredas.

Semitiska språk respektive semitiska språk med inriktning mot assyriologi

Nämndens uppdrag var att mot bakgrund av självvärdering och bedömarutlåtande reflektera över utbildningen samt föreslå tidsatta åtgärder. Ämnet åberopar emellertid endast den egna självvärderingen. Nämnden erinrar om bedömarpanelens uppmaning att tydliggöra prioriteringar samt undersöka möjligheterna att utöka samarbete och samverkan inom utbildningen.

Institutionen för moderna språk

Bedömarpanelen konstaterar att det inom flera av institutionens miljöer föreligger ett behov av att skapa rutiner för och formalisera utbildningen på forskarnivå, till exempel med avseende på roll- och ansvarsfördelning. Nämnden uppdrar därför åt institutionen initiera ett arbete med att vidta nödvändiga åtgärder inom dessa områden, gärna i samarbete med övriga institutioner vid fakulteten.

Romanska språk

Bedömarpanelen ifrågasätter förmågan att upprätthålla utbildning på forskarnivå i italienska. Nämnden uppdrar åt institutionen att utreda denna fråga.

Slaviska språk

Bedömarpanelen noterar att det under en längre tid funnits brister i arbetsmiljön varför nämnden uppdrar åt institutionen att noggrant följa utvecklingen.

Goda exempel

Bedömarpanelen lyfter fram flera exempel på enskilda inslag i de utvärderade utbildningarna som utan större svårighet torde kunna replikeras även inom andra miljöer. Till dessa hör bland annat: (i) den obligatoriska kursen ”Att doktorera i nordiska språk” som garant för en gemensam kunskapsbas; (ii) läsgrupper som studieform; (iii) ”paper clinics” och ”kortseminarier” som stöd för publiceringsförsök och ansökningar om externa medel; (iv) aktivt deltagande i nationella, internationella och lokala nätverk; (v) utarbetandet av en institutionsgemensam kurs i ”Forskningskommunikation och -etik”; (vi) utarbetandet av betygskriterier och former för rättssäker examination; (vii) många samarbeten med olika aktörer utanför Uppsala universitet.

I likhet med bedömarpanelen konstaterar nämnden att det finns mycket att bygga på i den fortsatta utvecklingen av den språkvetenskapliga fakultetens utbildningar på forskarnivå.

Sammanfattande handlingsplan

Övergripande åtgärder för samordning och större utbildningsmiljöer

- Antagande av strategisk plan för utbildning på forskarnivå
Ansvarig: Fakultetsnämnd genom arbets- och referensgrupper
Tidsgräns: vt 23
- Utredda möjligheten till fakultetsgemensam antagning till utbildning på forskarnivå.
Arbetsgruppen för fakultetens strategiska plan i samråd med nämndens forskningskommitté
Tidsgräns: vt 23
- Utveckla befintliga och skapa nya fakultetsövergripande kurser för utbildning på forskarnivå
Ansvarig: Forskningskommittén efter förslag från institutioner och enskilda ämnen
Tidsgräns: ht 23
- Utredda möjligheter till harmonisering av allmänna studieplaner vid fakulteten
Ansvarig: Forskningskommittén efter förslag från institutioner och enskilda ämnen
Tidsgräns: ht 23

Övergripande åtgärder för professionalisering

- Formalisera rutiner för forskarstuderandes institutionstjänstgöring
Ansvarig: Fakultetens prefekter och institutionsstyrelser
Tidsgräns: ht 23
- Utse en ämnesansvarig per allmän studieplan för utbildning på forskarnivå
Ansvarig: Forskningskommittén i samråd prefekt
Tidsgräns: vt 23

- Inventera och översätta riktlinjer och anvisningar för utbildning på forskarnivå till engelska
Ansvarig: Fakultetsnämnden
Tidsgräns: ht 23
- Fastställa rutiner för slutseminarier
Ansvarig: Fakultetsnämnden efter förslag från forskningskommittén
Tidsgräns: ht 23
- Anordna återkommande handledarträffar inom ramen för fakultetsdialoger
Ansvarig: Forskningskommittén
Tidsgräns: vt 23
- Införa en intern handledarkurs
Ansvarig: Fakultetsledning samt forskningskommittén
Tidsgräns: ht 23

Åtgärder för enskilda institutioner och ämnen

- Institution/ämne: Nordiska språk
Ansvarig: Prefekt och studierektor
Åtgärder: Analysera orsakerna till och vidta åtgärder för att minska de förhållandevis höga sjukskrivningstalen samt undersöka roll- och ansvarsfördelning inom utbildning på forskarnivå
Tidsgräns: vt 23 resp. ht 23
- Institution/ämne: Inst. för lingvistik och filologi
Ansvarig: Studierektor
Åtgärder: Genomlys hur utbildningarna lever upp till examensordningens krav på förvärvandet av generiska färdigheter
Tidsgräns: vt 23
- Institution/ämne: Indologi respektive indologi med inriktning mot jämförande indoeuropeisk språkforskning
Ansvarig: Kollegium genom studierektor
Åtgärder: Föreslå tidsatta åtgärder och utvecklingsinsatser som avses genomföras på ämnesnivå som ett resultat av utvärderingen
Tidsgräns: vt 2023
- Institution/ämne: Latin
Ansvarig: Prefekt, studierektor och kollegium
Åtgärder: Utredda arbetsmiljö och arbetsbelastning för forskarstuderande
Tidsgräns: vt 2023
- Institution/ämne: Semitiska språk
Ansvarig: Kollegium genom studierektor
Åtgärder: Föreslå tidsatta åtgärder och utvecklingsinsatser som avses genomföras på ämnesnivå som ett resultat av utvärderingen, särskilt avseende prioriterade områden och möjligheter att utöka samarbeten och samverkan inom utbildningen
Tidsgräns: vt 2023

- Institution/ämne: Inst. för moderna språk
Ansvarig: Prefekt och studierektor
Åtgärder: Förtydliga institutionsövergripande rutiner och formalisera roll- och ansvarsfördelning inom utbildning på forskarnivå
Tidsgräns: vt 2023
- Institution/ämne: Finsk-ugriska
Ansvarig: Prefekt och studierektor
Åtgärder: Följa upp arbetsmiljöarbetet
Tidsgräns: vt 2023
- Institution/ämne: Romanska språk
Ansvarig: Prefekt och studierektor
Åtgärder: Utredda förutsättningarna att bedriva utbildning på forskarnivå i italienska och därvid tydliggöra prioriterade områden inom utbildningen
Tidsgräns: vt 2023
- Institution/ämne: Slaviska språk
Ansvarig: Prefekt
Åtgärder: Följa upp arbetsmiljöarbetet
Tidsgräns: vt 2023